

Bank-, försäkrings- och kreditupplysningsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 39 motionsyrkanden om bank-, försäkrings- och kreditupplysningsfrågor från den allmänna motionstiden hösten 2012 (varav en motion från den allmänna motionstiden 2011). Yrkandena handlar bl.a. om ändring i kreditupplysningslagen, fri flytträtt och en översyn av banklagstiftningen

Utskottet avstyrker samtliga yrkanden.

I betänkandet finns åtta reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Kreditupplysningar och bluffakturor	5
Uppdelning av banker, stabilitetsfonden m.m.	8
Sparbanker	12
Ansvar och tillsyn av kontanthantering	17
Högfrekvenshandel	19
Hushållens skuldsättning, ökad makt för bolånekunderna och begränsning av riskfylld kreditgivning	20
Sparbuffert	24
Flytträtt av pensionssparande	25
Finansiell rådgivning	27
Inkassoföretags faktureringar	29
Försäkringspremier och betalningsanmärkningar	30
Reservationer	32
1. Kreditupplysningar och bluffakturor, punkt 1 (SD)	32
2. Uppdelning av banker, stabilitetsfonden m.m., punkt 2 (MP)	32
3. Uppdelning av banker, stabilitetsfonden m.m., punkt 2 (V)	33
4. Sparbanker, punkt 3 (MP)	34
5. Hushållens skuldsättning, ökad makt för bolånekunderna och begränsning av riskfylld kreditgivning, punkt 6 (V)	35
6. Hushållens skuldsättning, ökad makt för bolånekunderna och begränsning av riskfylld kreditgivning, punkt 6 (SD)	36
7. Inkassoföretags faktureringar, punkt 10 (SD)	36
8. Försäkringspremier och betalningsanmärkningar, punkt 11 (S, V)	37
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	38
Motion från allmänna motionstiden hösten 2011	38
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	38

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Kreditupplysningar och bluffakturor

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Fi213 av Jan Ertsborn (FP),

2012/13:Fi214 av Jan Ertsborn m.fl. (FP),

2012/13:Fi221 av Lena Asplund (M),

2012/13:C203 av Lars-Axel Nordell och Roland Utbult (båda KD)
yrkande 1,

2012/13:C244 av Kent Ekeröth (SD) yrkandena 2, 4 och 5 samt

2012/13:C423 av Saila Quicklund och Eva Lohman (båda M).

Reservation 1 (SD)

2. Uppdelning av banker, stabilitetsfonden m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Fi201 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–5 och 7 samt

2012/13:Fi298 av Annika Lillemets m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 2 (MP)

Reservation 3 (V)

3. Sparbanker

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Fi203 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–3,

2012/13:Fi220 av Annika Qarlsöon (C),

2012/13:Fi248 av Annika Lillemets m.fl. (MP) yrkandena 1–5,

2012/13:Fi268 av Ann-Kristine Johansson och Carina Adolfsson Elgestam (båda S) och

2012/13:Fi280 av Peter Jeppsson m.fl. (S).

Reservation 4 (MP)

4. Ansvar och tillsyn av kontanthantering

Riksdagen avslår motion

2012/13:Fi281 av Peter Persson och Anders Karlsson (båda S)
yrkande 2.

5. Högfrekvenshandel

Riksdagen avslår motion

2011/12:Fi230 av Göran Montan (M).

6. Hushållens skuldsättning, ökad makt för bolånekunderna och begränsning av riskfylld kreditgivning

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Fi201 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 6,

2012/13:Fi238 av Elisabeth Svantesson (M),

2012/13:Fi250 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 8,
2012/13:Fi255 av Johnny Skalin (SD) och
2012/13:Fi266 av Abdirizak Waberi (M).

Reservation 5 (V)

Reservation 6 (SD)

7. Sparbuffert

Riksdagen avslår motion

2012/13:Fi269 av Gunnar Andrén (FP).

8. Flytträtt av pensionssparande

Riksdagen avslår motion

2012/13:Fi305 av Anders Sellström och Otto von Arnold (båda KD)
yrkandena 1 och 2.

9. Finansiell rådgivning

Riksdagen avslår motion

2012/13:Fi232 av Staffan Danielsson och Anders Åkesson (båda C).

10. Inkassoföretags faktureringar

Riksdagen avslår motion

2012/13:Fi257 av Johnny Skalin (SD).

Reservation 7 (SD)

11. Försäkringspremier och betalningsanmärkningar

Riksdagen avslår motion

2012/13:C210 av Hans Hoff (S).

Reservation 8 (S, V)

Stockholm den 26 mars 2013

På finansutskottets vägnar

Anna Kinberg Batra

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Kinberg Batra (M), Fredrik Olovsson (S), Göran Pettersson (M), Pia Nilsson (S), Peder Wachtmeister (M), Jörgen Hellman (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Maryam Yazdanfar (S), Carl B Hamilton (FP), Bo Bernhardsson (S), Marie Nordén (S), Per Bolund (MP), Anders Sellström (KD), Sven-Olof Sällström (SD), Ulla Andersson (V), Jörgen Andersson (M) och Emil Källström (C).

Utskottets överväganden

Kreditupplysningar och bluffakturor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sex motioner om kreditupplysningar och bluffakturor. Utskottet avstyrker motionerna med motiveringen att frågorna bereds inom Regeringskansliet. Utskottet utgår också från att regeringen nog följer utvecklingen på området och återkommer med förslag till ändringar om ett sådant behov uppkommer.

Jämför reservation 1 (SD).

Motionerna

I motion 2012/13:Fi213 av Jan Ertsborn (FP) föreslås att reglerna för kreditupplysning ändras så att den lucka i lagen som nu visat sig täpps till. Genom proposition 2009/10:151 Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning fastställdes att en beställare av en kreditupplysning ska ha ett legitimt behov av informationen samt att fullständig information om kreditupplysningen ska sändas till den som avses med upplysningen. Lagändringen trädde i kraft den 1 augusti 2010 och i några avseenden den 1 januari 2011. I slutet av 2011 lanserades ett nytt upplägg för försäljning av kreditupplysningar över nätet av bl.a. Svensk Handelstidning Justitia. Upplägget innebär att man inte behöver skicka en kopia till den omfrågade, som då inte ens får reda på att en kreditupplysning har lämnats. Stöd för upplägget finns i yttrandefrihetsgrundlagen. Motionären menar att upplägget tycks vara ett kringgående av lagändringen från 2010. Datainspektionen har påtalat problemet för regeringen och föreslagit att det görs en snabbutredning för att täppa till luckan i lagen. Enligt motionären är det mycket angeläget att regeringen skyndsamt agerar i denna fråga.

I motion 2012/13:Fi214 av Jan Ertsborn m.fl. (FP) anförs att reglerna i kreditupplysningslagen om näringsidkare bör ändras. Enligt dagens regler är det tillåtet att lämna upplysningar om näringsidkares betalningsförsummelser redan när en ansökan om betalningsföreläggande eller en stämmingsansökan inges till Kronofogdemyndigheten respektive en domstol. Kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare får inte innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelser än sådana som slagits fast genom en domstols dom eller annan myndighets avgörande. Motionärerna anser att det inte finns tillräckliga skäl att göra skillnad mellan fysiska personer och näringsidkare när det gäller vad kreditupplysningar får innehålla. En näringsidkare kan, precis som den som inte är näringsidkare, ha fullgoda skäl för att inte betala en påstådd skuld. Ofta

finns det en tvist om skuldens riktighet i bakgrunden, eller också finns det en kvittningsgill motfordran. En näringsidkare som hotas av att en ansökan om betalningsföreläggande lämnas in till Kronofogdemyndigheten står inför valet att antingen betala en oriktig skuld eller få en betalningsanmärkning som kan få stora konsekvenser för kreditvärdigheten och den fortsatta verksamheten. Sådan är situationen för många näringsidkare som blir utsatta för fakturabedrägerier (bluffakturor). De nuvarande reglerna gynnar enligt motionärerna fakturaskojarna genom att de använder hot om betalningsanmärkningar som påtryckningsmedel. Finansutskottet har tidigare uttalat att utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen på området och vidtar åtgärder om det visar sig att den nuvarande regleringen är negativ för enskilda och företag. Regeringen har också uttalat att en översyn av bedrägeribrottet skulle påbörjas. Polisen skulle också intensifiera sitt utredningsarbete. Tyvärr, menar motionärerna, har detta inte visat sig vara tillräckligt. Motionärerna hänvisar till Danmark där det sedan länge finns ett system för betalningsanmärkningar som innebär att en kreditupplysning omedelbart tas bort när skulden har blivit betald.

Motsvarande yrkande finns i motion 2012/13:Fi221 av Lena Asplund (M), motion 2012/13:C203 av Lars-Axel Nordell och Roland Utbult (båda KD) yrkande 1 och i motion 2012/13:C423 av Saila Quicklund och Eva Lohman (båda M).

I motion 2012/13:C244 av Kent Ekroth (SD) yrkandena 2, 4 och 5 föreslår motionären att vad som ska anses som en skälig tidsfrist för betalning av inkassokrav bör förlängas. Vidare föreslår motionären att inkassobolag inte ska få driva in ärenden från företag som skickar ut bluffakturor eller bedriver liknande verksamhet. Slutligen föreslår motionären att regeringen ska återkomma med förslag om att banker ska bli skyldiga att avsluta bankkonton som används av företag som skickar ut bluffakturor eller bedriver liknande verksamhet.

Gällande rätt

I 7 § kreditupplysningslagen (1973:1173) anges att kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare inte får innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelser än sådana som har slagits fast genom en domstols eller en annan myndighets avgörande eller åtgärd, eller har lett till inledande av skuldsanering eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

Enligt 34 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess som huvudregel hos Kronofogdemyndigheten när det gäller verksamhet som avser utsökning och indrivning. Verksamhet som avser betalningsföreläggande omfattas däremot inte.

Tidigare behandling

Utskottet har behandlat likalydande motioner tidigare, senast i betänkande 2011/12:FiU22. Utskottet avstyrkte då motionsyrkandena mot bakgrund av dels de lagstiftningsåtgärder som har vidtagits, dels de åtgärder som regeringen planerar att vidta inom ramen för det större arbetet med att förhindra s.k. bluffakturor. Utskottet utgick dock från att regeringen nog följer utvecklingen på området och återkommer med förslag till ändringar om ett sådant behov eventuellt uppstår.

Kompletterande upplysningar

Enligt uppgifter från Justitiedepartementet utreder regeringen för närvarande behovet av ändringar i kreditupplysningslagen. Avsikten är att en departementspromemoria ska remitteras under våren 2013. Även frågan om s.k. bluffakturor bereds inom Regeringskansliet, enligt Justitiedepartementet.

Utskottets ställningstagande

Frågorna har tidigare behandlats av utskottet, senast i betänkande 2011/12:FiU22. Utskottet avstyrkte då motionsyrkandena mot bakgrund dels av de lagstiftningsåtgärder som har vidtagits, dels av de åtgärder som regeringen planerar att vidta inom ramen för det större arbetet med att förhindra s.k. bluffakturor. Utskottet utgick också från att regeringen nog följer utvecklingen på området och återkommer med förslag till ändringar om ett sådant behov eventuellt uppstår.

Utskottet välkomnar det arbete som nu pågår inom Regeringskansliet för att ändra kreditupplysningslagen. Utskottet välkomnar också de åtgärder som regeringen tänker genomföra för att komma till rätta med s.k. bluffakturor. I likhet med tidigare behandlingar av de aktuella frågorna utgår utskottet även nu från att regeringen följer utvecklingen på bred front och återkommer med förslag till ändringar om ett sådant behov eventuellt uppstår. Därmed avstyrks motionerna.

Uppdelning av banker, stabilitetsfonden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motioner om en uppdelning av banker i traditionella affärsbanker och investmentbanker, högre kapitalkrav, handel med derivatinstrument, utformningen av stabilitetsfonden och ökat statligt ägande. Utskottet understryker vikten av att ha finansiell stabilitet och system som värnar denna och hänvisar till det omfattande arbete som pågår inom området både nationellt och internationellt och hänvisar till vad utskottet anför i sitt ställningstagande.

Jämför reservationerna 2 (MP) och 3 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:Fi201 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–5 och 7 anför motionärerna att det skyndsamt bör tillsättas en parlamentarisk utredning för att utarbeta ett lagförslag som separerar traditionell bankverksamhet från s.k. investmentverksamhet. Det kan bli mycket dyrt för staten om den under en finanskris ger stöd till banker för verksamhet som anses vara samhällsviktig om inte den traditionella samhällsviktiga verksamheten har separerats från investmentverksamheten. Ett annat skäl till en bankdelningslag är den implicita garantin från staten som innebär att man inte kommer att låta stora finansiella institut gå i konkurs. Garantin innebär en kraftig subvention av storbankernas verksamhet, vilket enligt motionärerna inte är rimligt. En lag om bankdelning bör också införas för att minska risken för intressekonflikter.

Motionärerna anser att kapitaltäckningskraven för de svenska systemviktiga bankerna bör uppgå till ca 20 procent av de riskvägda tillgångarna. Dessutom föreslår de att kapitaltäckningskraven görs progressiva, dvs. ju större bank, desto högre kapitaltäckningskrav, förslagsvis i intervallet 18–22 procent av de riskvägda tillgångarna.

Vidare anser motionärerna att all handel med olika derivatinstrument bör ske på reglerade handelsplatser.

Motionärerna anser att utformningen av den stabilitetsfond som har skapats för att kunna ge statligt stöd till kreditinstitut vid en finansiell kris är bristfällig. För det första är den förmodligen för liten. Motionärerna föreslår att målnivån för Stabilitetsfondens behållning ska relatera till bankernas tillgångar och att regeringen får i uppdrag att utreda hur en sådan målnivå kan formuleras. För det andra är Stabilitetsfondens utformning problematisk. Motionärerna menar att det i och för sig kan finnas skäl för differentierade avgifter som tar fasta på risken för konkurs, men att det är ännu viktigare att stabilitetsavgiften differentieras utifrån institutens systemhotande egenskaper. Detta eftersom medel ur Stabilitetsfonden endast får användas för systemhotande risker.

Motionärerna anser att det statliga ägandet av banker och finansiell infrastruktur bör öka för att konkurrensen ska bli bättre och för att kreditförsörjningen ska kunna garanteras. Statens ägande i Nordea bör utökas och SBAB bör få ett särskilt uppdrag att tillgodose sociala företags behov. Vidare bör SBAB utvidga sin verksamhet genom att öppna lokala bankkontor. Motionärerna vill dessutom att det undersöks om det finns förutsättningar för att inrätta en ny statlig investeringsbank.

Även i motion 2012/13:Fi298 av Annika Lillemets m.fl. (MP) yrkande 1 föreslår motionären att regeringen ska utreda möjligheten att separera affärsbanker från investmentbanker samt att begränsa den statliga bankgarantin till de förra.

Gällande rätt

Rätt att bedriva bankverksamhet

Förutsättningarna för att driva bank- eller finansieringsrörelse framgår av bl.a. lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och förordningen (2004:329) om bank- och finansieringsrörelse. Beroende på vilket slags verksamhet institutet därutöver avser att ägna sig åt finns det ett flertal andra författningar som reglerar verksamheten, t.ex. lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden. Dessa regleringar bygger i sin tur på direktiv och förordningar från EU, bl.a. Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/49/EG av den 14 juni 2006 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut.

Statligt stöd

Lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut innehåller bestämmelser om stöd till kreditinstitut, inlösen av aktier i sådana institut och en särskild fond för stabiliteten på kreditmarknaden, kallad Stabilitetsfonden. Enligt 1 kap. 2 § får statligt stöd lämnas till kreditinstitut m.fl. som ett led i en rekonstruktion, om det behövs för att motverka en risk för en allvarlig störning av det finansiella systemet i Sverige.

Stabilitetsfonden

Riksdagen beslutade 2008 att bygga upp en stabilitetsfond som ska finansiera statens åtgärder för att stödja det finansiella systemet. Banker och andra kreditinstitut ska betala en årlig stabilitetsavgift.

Stabilitetsfondens medel får användas dels för att vidta stödåtgärder, dels för att finansiera de administrationskostnader som är förenade med stödåtgärderna. Eventuella infrianden av garantier eller annat stöd till kreditinstitut kommer att belasta fonden, medan återvinningar av eventuellt stöd ska gå tillbaka till fonden. Genom att instituten själva finansierar fon-

den via avgifter skapas ett långsiktigt hållbart finansieringssystem som ligger utanför statsbudgeten. Även avgifter för utfärdade bankgarantier går till Stabilitetsfonden.

Den årliga stabilitetsavgiften är 0,036 procent av ett underlag som är baserat på institutets balansräkning. Stabilitetsavgiften är relaterad till institutens balansräkning, utan riskdifferentiering. Regeringen angav i förarbetena till införandet av stabilitetsavgiften (prop. 2009/20:30 s. 11) att den skulle återkomma under 2011 med ett förslag på hur avgifterna till Stabilitetsfonden och insättningsgarantin kan slås ihop till en enda och riskdifferentierad avgift.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2011/12:FiU22. Utskottet konstaterade då att frågan om risktagande inom banksektorn och ansvaret för sådant risktagande är mycket aktuell och föremål för diskussioner och åtgärder på flera håll, både nationellt och internationellt. Utskottet noterade också att det pågick ett omfattande arbete på området inom såväl EU som Regeringskansliet. Arbetet syftar till att stärka stabiliteten på och tillsynen över de finansiella marknaderna. Gemensamt för dessa åtgärder, utöver att om möjligt förhindra nya kriser eller i varje fall dämpa effekterna av dem, är att värna skattebetalarnas intressen och minska ett överdrivet risktagande i de finansiella instituten. Sådana initiativ välkomnades av utskottet som särskilt underströk vikten av stabila finansiella system. Utskottet sa sig utgå från att regeringen fortsätter att följa utvecklingen och aktivt värna stabiliteten och skattebetalarnas intressen på området.

Se även betänkande 2011/12:FiU44 om Riksrevisionens rapport om Stabilitetsfonden.

Kompletterande upplysningar

I februari 2011 tillsatte regeringen Finanskriskommittén (Fi 2011:02) som fick i uppdrag att göra en översyn av det svenska regelverket för hantering av finansiella kriser. Huvudsyftet med översynen är att säkerställa att regelverket är utformat så att olika slag av finansiella kriser i första hand kan mildras genom förebyggande åtgärder och i andra hand lösas på ett effektivt sätt, samtidigt som skattebetalarnas intressen värnas och allmänhetens förtroende för det finansiella systemets funktion säkerställs. Statens långsiktiga kostnader i samband med en finansiell kris ska minimeras, och staten ska så långt möjligt kompenseras för sina utgifter med anledning av krisen. Kommittén ska bl.a. utreda och föreslå en räntedifferentierad avgift för Stabilitetsfonden. Kommittén redovisade ett delbetänkande i januari 2013.¹ I delbetänkandet föreslår kommittén att Stabilitetsfonden och Insätt-

¹ SOU 2013:6 Att förebygga och hantera finansiella kriser.

ningsgarantifonden bör slås samman till en bankkrisreserv, men att det fortsatt bör tas ut två avgifter. Bankkrisreserven bör inte ha en målsatt nivå. De medel som betalas in till bankkrisreserven bör placeras på ett räntebärande konto i Riksgälden och insättningsgarantiavgiften bör riskdifferenteras. De delar som rör krishanteringsramverket ska slutredovisas senast den 31 maj 2013.

I oktober 2012 lade EU-kommissionens expertgrupp, ledd av den före detta finske centralbankschefen Erkki Liikanen, fram en rapport om den senaste finanskrisen.² För att minska riskerna föreslås bl.a. att banker delas upp så att tradingverksamhet skiljs från vanlig bankverksamhet och läggs i ett separat bolag. Med anledning av rapporten tänker utskottet arrangera en utfrågning med Erkki Liikanen under våren 2013.

Med anledning av det arbete som pågår inom EU med att genomföra den globala överenskommelsen, de s.k. Basel III-reglerna, och med att harmonisera gällande kapitaltäckningsregler gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag på hur bl.a. förslaget om ändrade kapitaltäckningsregler (CRD IV-regelverket) ska genomföras i Sverige. (Fi 2012:05). Utredaren ska redovisa sina slutsatser senast den 15 maj 2013.³

Enligt uppgifter från Finansdepartementet pågår inget arbete inom Regeringskansliet om att öka det statliga ägandet av banker.

Utskottets ställningstagande

Uppdelning av banker

Utskottet behandlade liknande motionsyrkanden i betänkande 2011/12: FiU22. Utskottet avstyrkte då en motion om en uppdelning av banker i traditionella affärsbanker och investeringsbanker. Utskottet framhöll vikten av att ha finansiell stabilitet och system som värnar denna. Utskottet hänvisade också till det omfattande nationella och internationella arbete som pågår för att stärka stabiliteten i de finansiella systemen. Utskottet vidhåller sin uppfattning.

Kapitaltäckningskrav

När det gäller frågan om att höja kapitaltäckningskraven hänvisar utskottet till det pågående arbetet inom EU med att genomföra den globala överenskommelsen, de s.k. Basel III-reglerna, och med att harmonisera gällande kapitaltäckningsregler. Utskottet avser inte i nuläget att ta några egna initiativ utan inväntar resultaten av det pågående arbetet på området.

² http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/high-level_expert_group/report_en.pdf.

³ Dir. 2012:34 Nya kapitaltäckningsregler samt 2012:94 Tilläggsdirektiv till Utredningen om nya kapitaltäckningsregler.

Derivatinstrument

Europaparlamentets och rådets förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister började gälla den 16 augusti 2012.⁴ Därmed är förordningen bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater. Förordningen syftar till att minska riskerna i handeln med derivatkontrakt som handlas utanför reglerade marknader (OTC-derivat). Förordningen innehåller bl.a. regler om obligatorisk clearing via centrala motparter av OTC-derivat som har förklarats lämpliga för clearing, krav på rapportering av derivatkontrakt till transaktionsregister samt auktorisation av centrala motparter och registrering av transaktionsregister. Utskottet finner därmed inte skäl att ta några särskilda initiativ med anledning av motionen.

Stabilitetsfonden

Beträffande yrkandet om målnivån för Stabilitetsfonden och om en riskdifferentierad avgift hänvisar utskottet till Finanskriskommittén som har i uppdrag att se över det svenska regelverket för hantering av finansiella kriser. I kommitténs delbetänkande föreslås att Stabilitetsfonden och Insättningsgarantifonden slås samman till en bankkrisreserv och att denna inte bör ha en målsatt nivå. Insättningsgarantiavgiften bör enligt kommittén riskdifferentieras. Utskottet vill avvakta den fortsatta beredningen innan det tar ställning till de aktuella frågorna om Stabilitetsfonden.

Nordea, SBAB och en statlig investeringsbank

Utskottet har inte för avsikt att ta något initiativ till att öka statens ägande i Nordea och SBAB eller till att ge SBAB sådana uppdrag som föreslås i motionen. Detsamma gäller frågan om att undersöka förutsättningarna för en ny statlig investeringsbank.

Därmed avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden.

Sparbanker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fem motioner om egenkapitalbevis eller liknande, anpassning av Basel III-reglerna till sparbankernas förhållanden och ökad samverkan mellan de nordiska sparbankerna. Utskottet hänvisar till vad utskottet har anfört i sitt ställningstagande.

Jämför reservation 4 (MP).

⁴ Förordning (EU) nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:Fi203 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–3 anför motionärerna att det bör införas egenkapitalbevis, efter norsk modell, i den svenska sparbankslagen. Egenkapitalbevis har vissa likheter med aktier. Skillnaden mot aktier ligger främst i äganderätten till bankens förmögenhet samt inflytandet i bankens organ. Ett kapitaltillskott via bevisen kan vara en avgörande faktor för att förebygga eller ta sig ur en kris och få en sparbank att överleva och fortsätta att vara en lokal utvecklingsmotor. Bevisen kan också bidra till en ökad kapitalmängd, vilket ger sparbanken större möjligheter att öka krediterna till de lokala kundgrupperna och därmed intäkterna. Regeringen bör återkomma med förslag till finansiering av startkapital för bildande av nya sparbanker i syfte att öka nyetableringen av sparbanker. Det behöver tydliggöras att sparbankerna inte får ägna sig åt det slag av riskfylld spekulation som de stora affärsbankerna har gjort. Formerna för hur styrelseledamöter för sparbankerna utses kan också behöva ses över för att få en starkare styrning. Jämfört med de krisinsatser som de stora affärsbankerna har fått via statliga räddningspaket torde kreditgarantier eller uppstartslån till nya sparbanker både vara billigare och mindre riskabla. Motionärerna anser vidare att det ska föreligga konkurrensneutralitet mellan olika banker, vilket inte är fallet i dagsläget där små sparbanker i flera avseenden verkar under samma lagstiftning som de stora affärsbankerna. Basel II- och III-reglerna innebär i princip att samma administrativa bördor i form av rapportering m.m. som läggs på de stora globala bankjättarna även läggs på små lokala sparbanker.

I motionerna 2012/13:Fi220 av Annika Qarllsson (C) och 2012/13:Fi280 av Peter Jeppsson m.fl. (S) framförs liknande förslag om att ta in externt kapital genom s.k. sparbanksbevis eller egenkapitalbevis.

I motion 2012/13:Fi248 av Annika Lillemets m.fl. (MP) yrkandena 1–5 framförs förslag om en anpassning av Basel III-reglerna till sparbankernas speciella förhållanden, om att utreda om sparbanker ska kunna få statliga etableringslån med marknadsmässig ränta och om att utreda möjligheten till ett system med egenkapitalbevis. I motionen framförs också önskemål om att ge sparbankerna tillgång till en central bank som svarar mot deras behov samt underlätta för ett ökat samarbete mellan de nordiska sparbankerna.

Även i motion 2012/13:Fi268 av Ann-Kristine Johansson och Carina Adolfsson Elgestam (båda S) framförs förslag om egenkapitalbevis, anpassning av Basel III-reglerna, en översyn av banklagstiftningen och ökad samverkan mellan de nordiska sparbankerna.

Gällande rätt

Förutsättningarna för att driva bank- eller finansieringsrörelse framgår bl.a. av lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och förordningen (2004:329) om bank- och finansieringsrörelse. Bestämmelserna grundar sig

bl.a. på Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/48/EG av den 14 juni 2006 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/49/EG av den 14 juni 2006 om kapitalkrav för värdepappersbolag och kreditinstitut. För sparbanker finns även regler i sparbankslagen (1987:619).

Tidigare behandling

Finansutskottet behandlade frågor om egenkapitalbevis senast i betänkande 2011/12:FiU22. I samband med den behandlingen kom det fram att direktiv 2006/48/EG om rätten att starta och driva kreditinstitut och direktiv 2006/49/EG om kapitalkrav för värdepappersbolag och kreditinstitut, vilka ligger till grund för de svenska reglerna om bank- och finansieringsrörelser, håller på att omarbetas.

Kompletterande upplysningar

Finansdepartementet har gjort en intern utredning om egenkapitalbevis. Utredningen kom fram till att frågan om att införa egenkapitalbevis är komplicerad och förenad med en rad problem. Finansmarknadsminister Peter Norman och statssekreterare Johanna Lybeck Lilja informerade utskottet om utredningen och regeringens värdering av densamma den 21 mars 2013. Finansmarknadsministern underströk att regeringen ser ett värde med att det finns olika typer av banker i Sverige. Det är bra med mångfald på bankområdet. Statssekreteraren angav att regeringen vill hitta en väg framåt för att öka sparbankernas möjligheter att öka sin finansiering. Att införa egenkapitalbevis är dock enligt utredningen inte ett alternativ. Som exempel på problem angavs bl.a. följande:

- Utgivning av egenkapitalbevis går inte att förena med kravet i sparbankslagen att sparbanker inte ska drivas med enskilt vinstintresse. Förbudet mot vinst för enskilda i sparbankslagen måste därför tas bort om man vill ge sparbanker möjlighet att ge ut egenkapitalbevis.
- Införandet av egenkapitalbevis innebär att en ny typ av bankföretag (sparbank som får dela ut vinst) måste skapas vid sidan av de befintliga kategorierna av banker (bankaktiebolag, sparbank och föreningsbank).
- Egenkapitalbevis medför även andra svårhanterliga intressekonflikter mellan å ena sidan sparbankernas uppgifter enligt nuvarande lag (bl.a. att främja sparande) och, å andra sidan, det intresse som innehavarna av egenkapitalbevis har av att få god utdelning. Det skulle t.ex. behövas särskilda regler om hur utdelning ska fastställas. Det är svårt att utforma lagstiftningen på ett sätt som minimerar risken för intressekonflikter mellan innehavare av egenkapitalbevis och insättare i banken.

- Det är svårt att skapa regler som säkerställer att ett tidigare uppbyggt överskott i en sparbank inte överförs som utdelning till innehavare av egenkapitalbevis.
- Eftersom egenkapitalbevis påminner om aktier är det viktigt att klargöra likheterna och skillnaderna. Det krävs att det framgår i lag vilka bestämmelser i t.ex. aktiebolagslagen och inkomstskattelagen som inte bara ska tillämpas på aktier utan även på egenkapitalbevis.
- Om man inför regler om egenkapitalbevis blir det på sikt nödvändigt att klargöra om även ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar ska få rätt att ge ut finansiella instrument som liknar egenkapitalbevis.
- Det bör också klargöras om även andra finansieringsformer som är kopplade till aktier – t.ex. teckningsoptioner och konvertibla skuldebrev – bör kunna användas i anknytning till egenkapitalbevis.
- Det blir svåröverblickbara och sannolikt oönskade följder när egenkapitalbevis ska sammanjämkas med gällande associations- och skatterättsliga regler samt kapitaltäckningsregelverket.

Enligt statssekreterare Johanna Lybeck Lilja kommer regeringen att tillsätta en ny utredning (intern eller extern) för att pröva om det finns andra vägar för sparbankerna att stärka sin finansiering, vilket enligt dem är det grundläggande problemet. Den nya utredningen kommer att vara mer heläckande och även inkludera frågor om associationsrätt och skatterätt. Den ska arbeta i nära kontakt med sparbanksrörelsen. Det är i dagsläget inte möjligt att ange hur lång tid utredningen kommer att ta. Statssekreteraren lovade att återkomma med besked i tidsfrågan så snart möjligt.

Utskottets ställningstagande

Egenkapitalbevis eller liknande

Som framgår under rubriken Kompletterande upplysningar har regeringen gjort en intern utredning om egenkapitalbevis. Frågan har visat sig vara komplicerad och förenad med en rad problem.

I utredningen nämns att egenkapitalbevis inte går att förena med kravet i sparbankslagen att sparbanker inte ska drivas med enskilt vinstintresse. Införandet av egenkapitalbevis innebär också att det måste skapas en ny typ av bankföretag (sparbank som får dela ut vinst) vid sidan av de befintliga kategorierna bankaktiebolag, sparbank och föreningsbank. Intressekonflikter uppstår mellan innehavare av egenkapitalbevis och insättare i banken. Det är vidare mycket svårt att skapa regler som säkerställer att ett tidigare uppbyggt överskott i en sparbank inte överförs som utdelning till innehavare av egenkapitalbevis. Eftersom egenkapitalbevis påminner om aktier är det viktigt att klargöra likheterna och skillnaderna. Om man inför regler om egenkapitalbevis blir det på sikt nödvändigt att klargöra om även ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar ska få rätt att ge ut finansiella instrument som liknar egenkapitalbevis. Det bör också

klargöras om även andra finansieringsformer som är kopplade till aktier – t.ex. teckningsoptioner och konvertibla skuldebrev – bör kunna användas i anknytning till egenkapitalbevis. Dessutom finns det uppenbara risker för svåröverblickbara och oönskade följder när egenkapitalbevis ska jämkas samman med gällande associations- och skatterättsliga regler samt kapitaltäckningsregelverket.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om egenkapitalbevis, senast i betänkande 2011/12:FiU22. Då framhöll utskottet den roll som sparbankerna kan fylla för att bidra till ökad mångfald och konkurrens på den svenska bankmarknaden. Utskottet påpekade dock att utgångspunkten måste vara konkurrensneutralitet beträffande förutsättningarna för att starta och driva bankverksamhet. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Utskottet anser att det är angeläget att försöka skapa nya finansieringsformer för lokala sparbanker som passar både för nya och befintliga banker. Utskottet välkomnar därför att regeringen, sedan det visat sig vara svårt att införa egenkapitalbevis i Sverige, nu tillsätter en ny utredning för att pröva andra vägar för sparbankerna att stärka sin finansiering. Det är vidare positivt att utredningen kommer att bedrivas i nära kontakt med sparbanksrörelsen. Utskottet har inte för avsikt att föregripa denna utredning men vill betona vikten av att utredningen hanteras skyndsamt och att regeringen återkommer så snart det är möjligt med förslag till lösningar på finansieringsfrågan. Utskottet bör återkommande uppdateras om hur arbetet fortskrider.

Anpassning av Basel III-reglerna

När det gäller frågan om att eventuellt anpassa Basel III-reglerna till sparbankernas speciella förhållanden anser utskottet att det är viktigt att invänta resultaten av de pågående förhandlingarna inom EU och vill därför inte föregripa dessa. Till grund för detta arbete ligger kommissionens förslag till ett direktiv och en förordning.⁵ Förslagen syftar bl.a. till att bidra till att stärka den finansiella stabiliteten. Utöver reglerna för kreditinstitut och värdepappersbolags kapitaltäckning rör förslagen även bl.a. skuldsättningsgrad och likviditet. Dessutom innehåller de delar som är inriktade mot bolagsstyrningsfrågor och sanktioner. De nya förslagen ska ersätta de två gällande direktiven, dvs. direktiv 2006/48/EG om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut och direktiv 2006/49/EG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut.

En central bank och ett ökat nordiskt samarbete

Att utreda frågan om sparbankerna ska ges tillgång till en central bank för sparbanker är enligt utskottet inte en fråga för finansutskottet utan en angelägenhet för sparbankerna. Utskottet avser därför inte att ta något initiativ

⁵ KOM(2011) 452 och KOM(2011) 453, 2010/11:FPM148 samt bet. 2011/12:FiU7 och bet. 2011/12:FiU29.

till en sådan utredning. Utskottet avser inte heller att ta något initiativ när det gäller frågan om att eventuellt öka det nordiska samarbetet mellan sparbankerna.

Därmed avstyrker utskottet motionerna.

Ansvar och tillsyn av kontanthantering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om tillsyn av kontanthantering. Utskottet avstyrker motionen med hänvisning till att riksdagen den 23 januari 2013 beslutade om ett tillkännagivande att regeringen ska tillsätta en utredning om kontanthantering i Sverige.

Motionen

I motion 2012/13:Fi281 av Peter Persson och Anders Karlsson (båda S) yrkande 2 anför motionärerna att Finansinspektionens kontroll av banker och kreditföretag behöver skärpas så att den också omfattar kopplingar till företag i vilka kreditinstituten har väsentliga intressen. Anledningen till yrkandet är att ekonomiska oegentligheter har uppdragats inom värdetransportföretaget Panaxia. Forex Bank, som är storägare i Panaxia, var en av de viktigaste kunderna. Banken förlorade stora belopp i Panaxias konkurs genom försvunna dagskassor. Motionärerna anser att Finansinspektionens kontroll av banker och kreditföretag bör skärpas eftersom Finansinspektionen uppenbarligen inte har varit tillräckligt uppmärksam i fråga om Forex, Sparbanken 1826 och andra bankers eller kreditinstituts kopplingar till Panaxia. Finansinspektionens tillsyn måste enligt motionärerna kanske utvidgas till att också omfatta kopplingar till företag i vilka kreditinstituten har väsentliga intressen och vilkas verksamhet kan påverka bankverksamheten. Det kan också vara så att det inte är lämpligt att banker och kreditinstitut är både ägare och kunder till värdetransportföretag.

Gällande rätt

Riksbanken har ensamrätt att ge ut sedlar och mynt i Sverige och svarar därför också för landets försörjning av kontanter. Detta försörjningsuppdrag utför Riksbanken med banker och bankägda bolag som motparter. Riksbanken lämnar ut nya sedlar och mynt till dessa motparter. När sedlarna och mynten är utslitna lämnar motparterna in dem hos Riksbanken för makulering. De fem största bankerna i Sverige har bildat ett gemensamt bolag, BDB (Bankernas Depå AB), för att dels hålla ett lager av kontanter, dels hantera uthämtning och inlämning hos Riksbanken. BDB:s del i kontanthantering är vidare att lämna ut till och ta emot kontanter

från olika kunder, främst banker och s.k. värdebolag.⁶ Bankerna försörjer sina kunder med kontanter via bankkontor och uttagsautomater. Även andra företag än banker tillhandahåller uttagstjänster. Vissa banker har också insättningsautomater. Värdebolagens del i kontanthantering är att, på uppdrag av bankerna, fylla på uttagsautomater och leverera kontanter till bankkontor. Värdebolagen har även avtal med en del av handeln om att försörja butiker med kontanter i form av växelkassor. Delar av handeln använder även värdebolagen för att bli av med ett eventuellt överskott på kontanter (dagskassor). Andra delar av handeln blir av med sitt överskott genom att lämna in dagskassorna i serviceboxar eller till ett bankkontor. Värdebolagen sorterar och räknar de kontanter de får in från sina kunder. De kontanter som är utslitna sorteras då ut och kommer, via BDB, tillbaka till Riksbanken för makulering.

Tidigare behandling

Med anledning av ett förslag från Riksbanken behandlade utskottet frågor om kontanthantering i Sverige som en följd av Panaxias konkurs i betänkande 2012/13:FiU19. Utskotten konstaterade att det är av stor vikt att kontanthantering i Sverige fungerar väl och att kontanter spelar en viktig roll som betalningsmedel. En väl fungerande kontanthantering har därför stor betydelse för tillgången till och möjligheten att avhända sig kontanter. Utskottet ansåg att kontanthantering i Sverige måste utredas. Utredningsarbetet bör ha en bred ansats och ett helhetsperspektiv. Arbetet bör enligt utskottet komma igång skyndsamt och resultatet presenteras inom en rimlig tid. Riksdagen beslutade den 23 januari 2013 om ett tillkännagivande om att regeringen ska tillsätta en utredning om kontanthantering i Sverige.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i samband med tidigare behandling av motsvarande motionsyrkande på grund av en framställning från Riksbanken i betänkande 2012/13:FiU19 gjort bedömningen att kontanthantering i Sverige måste utredas. Enligt utskottet är det av stor vikt att kontanthantering i Sverige fungerar väl och att kontanter spelar en viktig roll som betalningsmedel. En väl fungerande kontanthantering har därför stor betydelse för tillgången till och möjligheten att lämna ifrån sig kontanter. Utredningsarbetet bör enligt utskottet ha en bred ansats och ett helhetsperspektiv. Riksdagen beslutade den 23 januari 2013 om ett tillkännagivande att regeringen ska tillsätta en sådan utredning.

Därmed avstyrker utskottet motionen.

⁶ Med värdebolag avses här företag som hanterar stora mängder kontanter åt kunder bl.a. i form av transportverksamhet, uppräkningsverksamhet och depåverksamhet. Sådana företag kan, men behöver inte, ha auktorisation som bevakningsföretag.

Högfrekvenshandel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om högfrekvenshandel. Utskottet avstyrker motionen med hänvisning till det pågående arbetet inom EU på området.

Motionen

I motion 2012/13:Fi230 av Göran Montan (M) anför motionären att det bör utredas vilka effekter högfrekvenshandeln har för alla inblandade parter, dess intressenter samt samhället i övrigt. Högfrekvenshandel är ett sätt att utnyttja sofistikerad teknik för att göra automatiserade transaktioner på en börs. Mikroskopiska kursskillnader i vissa aktier utnyttjas blixtnabbt och vinsten uppstår genom enorma affärsvolym. Affärsformen kallas även för robohandel eller höghastighetshandel. Sverige saknar tillräcklig erfarenhet och kunskap för att kunna bedöma högfrekvenshandelns effekter och verksamhet på ett objektivt sätt.

Gällande rätt

Högfrekvenshandel är en specifik undergrupp av algoritmisk handel där ett system analyserar data eller signaler från marknaden med hög hastighet och sedan skickar eller uppdaterar ett stort antal order inom en mycket kort tidsperiod som en reaktion på analysen. Högfrekvenshandel utförs oftast genom att handlarna använder sitt eget kapital att handla med och genom att använda sofistikerad teknik för att genomföra traditionell handel.⁷ Handeln har växt fram bl.a. genom att det har blivit möjligt att handla på flera marknadsplatser och inte bara på Stockholmsbörsen och genom att tekniken har utvecklats.

Den lagstiftning som är aktuell när det gäller högfrekvenshandel är framför allt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument och lagen (2005:377) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument.

Tidigare behandling

I januari 2012 subsidiaritetsprövade utskottet kommissionens förslag till omarbetning av EU-direktivet och EU-förordningen om marknader för finansiella instrument.⁸ Förslagen handlar bl.a. om att tillsynsmyndighe-

⁷ Regeringskansliet Faktapromemoria 2011/12:FPM34, s. 27.

⁸ KOM(2011) 652 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om marknader för finansiella instrument och om ändring av förordning [EMIR] om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (KOM(2011) 652) Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om marknader för finansiella instrument [MiFID] och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG (Omarbetning) (KOM(2011) 656).

terna ska ha möjlighet att utöva tillsyn över företag som ägnar sig åt högfrekvenshandel och att även sådana företag ska uppfylla krav beträffande organisation, interna system och kontrollfunktioner m.m. Dessutom ställs krav på att handelsplatserna ska ha tillförlitliga system och funktioner för handelsstopp. Utskottet ansåg att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Förslagen är nu föremål för förhandlingar i rådet.

Kompletterande upplysningar

Finansinspektionen presenterade i februari 2012 en rapport om högfrekvens- och algoritmhandeln.⁹ Enligt Finansinspektionens kartläggning finns det negativa effekter med högfrekvens- och algoritmhandeln, men dessa effekter bedöms vara acceptabla. Aktiehandeln upplevs visserligen ha förändrats, och i viss mån försämrats, men de flesta av de bolag som har svarat i undersökningen, 24 av 25 bolag, anser att detta beror på andra faktorer än enbart snabbare och mer datoriserad handel. Däremot är oron för ett ökat marknadsmissbruk stor och något som Finansinspektionen anser att man måste ta på största allvar.

Många frågor som rör högfrekvens- och algoritmhandel kommer att hanteras i kommande europeiska direktivförslag tex, om ändring av direktivet om marknader för finansiella institut (MiFID) och marknadsmissbruksdirektivet (MAD).¹⁰ Förhandlingar pågår inom EU.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrker motionen med hänvisning till det arbete som pågår inom EU där frågor som rör högfrekvens- och algoritmhandel ingår.

Hushållens skuldsättning, ökad makt för bolånekunderna och begränsning av riskfylld kreditgivning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fem motioner om hushållens skuldsättning, bolån, förtidsinlösen av krediter och kreditgivning. Utskottet avstyrker motionerna och hänvisar till vad utskottet anfört i sitt ställningstagande.

Jämför reservationerna 5 (V) och 6 (SD).

⁹ FI:s rapport Kartläggning av högfrekvens- och algoritmhandel, februari 2012.

¹⁰ Direktiv 2004/39/EG och direktiv 2003/6/EG, ändrat genom direktiv 2010/78/EU.

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:Fi201 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 6 föreslår motionärerna att kunderna ska få större makt över sina boräntor. Enligt statistik från Riksbanken ökade bankerna och bolåneinstitutens sina bolånemarginaler med 166 procent från slutet av oktober 2010 fram till början av februari 2012. Motionärerna anser att bankerna genom föreskrifter ska tvingas att erbjuda kunderna låneavtal som utgår från reporäntan. En bank ska på begäran av en kund redovisa vilka avtal som banken har gjort under den senaste månaden avseende den rörliga tremånadersräntan. Vidare ska bankerna explicit redovisa sina finansieringskostnader och kvartalsvis redovisa sina bolånemarginaler för Finansinspektionen. Finansinspektionen bör få i uppdrag att se över hur kostnaderna för att lösa ut ett lån i förtid kan sänkas. Rabatter på bolån ska inte få tas bort utan att kunden meddelas i god tid. Detta ger möjligheter för en ny förhandling som kan förlänga rabatten och därmed pressa lånekostnaderna.

I motion 2012/13:Fi238 av Elisabeth Svantesson (M) föreslår motionären att fler insatser bör göras för att minska hushållens skuldsättningstakt. Sedan mitten av 1990-talet har det i Sverige varit en tydlig trend att hushållens skulder har ökat mer än inkomsterna. Skuldkvoten är i dag bland de högsta i EU. Skuldsättningen gör hushållen sårbara om räntorna, som under en period har varit ovanligt låga, börjar stiga. Regeringen har visserligen vidtagit åtgärder för att stärka robustheten i bank- och hushållssektorn, bl.a. genom att införa ett kapitaltäckningskrav i banksektorn. Finansinspektionen har dessutom infört råd om ett lånetak vid bostadsköp vilket har lett till att de riktigt höga belåningsgraderna har minskat. Men motionären anser att det behövs fler insatser på detta område.

I partimotion 2012/13:Fi250 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 8 anför motionärerna att ett amorteringskrav bör införas på alla nya bostadslån med en belåningsgrad som överstiger 75 procent. Motionärerna hänvisar till att det under de senaste åren har förts en livlig diskussion om den kraftiga ökningen av de svenska bostadspriserna samt de svenska hushållens ökade skuldsättning. Diskussionen är begriplig menar motionärerna mot bakgrund av att en sådan utveckling ofta föregår finansiella kriser. Under 2011 skedde en viss avmattning på bostadsmarknaden men därefter har bostadspriserna vänt upp igen. Kombinationen av högt belånade hushåll och ett stort fall i bostadspriserna utgör således en stor risk för den makroekonomiska stabiliteten.

I motion 2012/13:Fi255 av Johnny Skalin (SD) föreslår motionären att det införs regler som gör det möjligt för konsumenter att vid förtidsinlösen av lån begära kompensation från banken om ränteläget då är sådant att bankens intäkter ökar.

I motion 2012/13:Fi266 av Abdirizak Waberi (M) föreslår motionären att det bör införas regler för finansmarknaden för att begränsa eller förhindra en alltför våldsam kreditgivning. Vidare bör lagstiftningen ses över med fokus på riskfylld spekulering och krediter med uppenbart oskäliga

villkor. Motionären anser att det är naturligt att det främst är ägarna som ska drabbas om spekulationer slår fel men att risken är stor att det i stället blir kunderna som får betala och i slutändan staten. Detta motiverar en översyn av dagens regelverk. I ett sunt ekonomiskt system borde kreditgivare ta ett större ansvar för varje kredit.

Kompletterande upplysningar

I budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1) skriver regeringen att en stabil och väl fungerande finansiell sektor är en förutsättning för investeringar, produktion, sysselsättning och sparande. Finansiella kriser har visat sig vara mycket kostsamma och utgör därför ett allvarligt hot mot de offentliga finanserna och ett lands ekonomiska utveckling. Arbetet med att säkerställa ett stabilt finansiellt system i spåren av den finansiella krisen är därför högt prioriterat, särskilt mot bakgrund av den pågående finans- och skuldskrisen i ett antal av EU-länderna.¹¹

Inom ramen för den europeiska terminen rekommenderades Sverige bl.a. att vidta ytterligare förebyggande åtgärder för att öka stabiliteten på bostads- och bolånemarknaderna på medellång sikt, inbegripet genom att främja ansvarstagande utlåning, minska systemskevheter som gynnar skuldfinansiering vid bostadsinvesteringar, och genom att ta itu med de problem som följer av begränsningar i fråga om bostadsutbud och hyresreglering. I budgetpropositionen ger regeringen sin syn på rekommendationerna och anger vilka åtgärder den har vidtagit alternativt avser att vidta för att stärka det finansiella systemet. Regeringen skriver att dess ambition är att de fyra storbankerna i Sverige bör ha 10 procent kärnkäpital som andel av riskviktade tillgångar 2013 och 12 procent 2015. Därutöver har Finansinspektionen aviserat höjda riskvikter på bolån. Finansinspektionen beslutade hösten 2010 om ett allmänt råd om s.k. bolånetak, vilket innebär att nya lån inte bör överstiga 85 procent av bostadens marknadsvärde. De svenska bankerna har genom Bankföreningen gått ut med en gemensam rekommendation om att låntagare bör amortera på den del av bolånet som ligger över 75 procent av marknadsvärdet.

Vidare föreslår regeringen åtgärder som syftar till ökad transparens, särskilt på bolånemarknaden. Finansinspektionen ska få i uppdrag att utreda möjliga åtgärder för hur bankerna ska kunna öka kundernas insyn i förhandlingsutrymmet vid tecknandet av bostadslån. Regeringen tar också initiativ för att stärka konsumenternas intressen. Ett lagstiftningsarbete pågår i syfte att skapa en mer rättvis modell för beräkning av s.k. ränteskillnadsersättning vid förtidsinlösen av bundna bolån. Dessutom har Finansinspektionens resurser förstärkts, bl.a. för att intensifiera satsningen på finansiell folkbildning.¹²

¹¹ Prop. 2012/13:1 s. 60.

¹² Prop. 2012/13:1 s. 454 f.

Den 7 mars 2013 beslutade regeringen att ändra regleringsbrevet för budgetåret 2013 avseende Finansinspektionen. I Finansinspektionens uppgifter ingår nu att övervaka kreditinstitutens kreditgivning och kreditvillkor till företagen och hushållen, inklusive bolånemarginaler, följa räntesättning och ställa räntesättningen i relation till institutens upplåningskostnader för olika löptider. För att stärka grunden för en sund amorteringskultur ska myndigheten pröva förutsättningarna för en lämplig reglering för att bolåneinstituten ska ge nya bolånekunder eller befintliga kunder som ökar sina lån förslag till en individuellt anpassad amorteringsplan. Myndigheten ska också, senast den 15 oktober 2013, redovisa en handlingsplan som anger vilka insatser som planeras för att stärka en sund amorteringskultur, hur dessa insatser kan genomföras och en tidsplan för arbetet.¹³

Som framgår ovan under avsnitt 2 utsåg regeringen en särskild utredare som skulle lämna förslag till de lagändringar som krävs i svensk rätt för att genomföra det kommande CRD IV-regelverket. Regeringen, tillsammans med Finansinspektionen och Riksbanken, har aviserat sin avsikt att införa skärpta kapitalkrav för de svenska storbankerna. För att den aviserade skärpningen ska komma till stånd krävs dock att CRD IV-regelverket har kommit på plats. Detta beror på att det nya regelverket kommer att innebära en omfattande förändring i förhållande till dagens regelverk. Enligt uppgifter från Finansdepartementet har förhandlingarna om CRD IV-regelverket dragit ut på tiden och är för närvarande föremål för förhandlingar mellan rådet och Europaparlamentet. På Finansdepartementet pågår ett internt arbete för att få det skärpta kapitalkravet för storbankerna på plats så snabbt som möjligt efter avslutade CRD IV-förhandlingar.

Utskottets ställningstagande

Hushållens skuldsättning

Utskottet har under förslagspunkt 4 i detta betänkande redogjort för de insatser som regeringen har vidtagit, alternativt avser att vidta, för att stärka det finansiella systemet. Förutom att höja kapitaltäckningskraven för de svenska storbankerna tar regeringen initiativ för att stärka konsumenternas intressen. Även Finansinspektionens resurser förstärks för att bl.a. intensifiera satsningen på finansiell rådgivning. Därutöver har Finansinspektionen aviserat höjda riskvikter på bolån och beslutade 2010 om ett allmänt råd om ett s.k. bolånetak. Det innebär att nya lån inte bör överstiga 85 procent av bostadens marknadsvärde. Enligt Finansinspektionens senaste undersökning av bolånemarknaden har bolånetaket fortsatt god effekt. Vid en stickprovskontroll visar det sig att knappt 11 procent av hushållen har en belåningsgrad över 85 procent. Trenden med stadigt stigande belåningsgrader är enligt Finansinspektionen bruten och hushållens belå-

¹³ Fi2013/945 Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2013 avseende Finansinspektionen.

ningsgrad för nya lån ligger kvar på omkring 70 procent.¹⁴ De svenska bankerna har också genom Bankföreningen i en rekommendation förespråkat att låntagare bör amortera på den del av bolånet som ligger över 75 procent av marknadsvärdet. Utskottet understryker vikten av att regeringen fortsätter att vidta förebyggande åtgärder för att stabiliteten på bostads- och bolånemarknaderna ska öka på medellång sikt.

Ökad makt för bolånekunder, förtidsinlösen och kreditgivning

När det gäller frågan om bolånekunders makt över sina bolån välkomnar utskottet de åtgärder som regeringen och Finansinspektionen vidtar på området. Utskottet noterar att Finansinspektionen i regleringsbrevet för budgetåret 2013 bl.a. har fått i uppdrag att övervaka kreditinstitutens kreditgivning och kreditvillkor till företagen och hushållen, inklusive bolånemarginaler, följa räntesättning och ställa räntesättningen i relation till institutens upplåningskostnader för olika löptider. Myndigheten ska också pröva möjligheten till en reglering för att bolåneinstitut ska ge förslag till individuellt anpassade amorteringsplaner för bolånekunder. Ett lagstiftningsarbete pågår också för att skapa en mer rättvis modell för beräkning av s.k. ränteskillnadsersättning vid förtidsinlösen av bundna bolån. Dessutom har Finansinspektionens resurser förstärkts för att bl.a. intensifiera satsningen på finansiell folkbildning. Utskottet finner därför i nuläget inga skäl att ta något särskilt initiativ med anledning av motionen. Utskottet vill i anslutning till behandlingen av bolån uppmärksamma det s.k. bolånetaket och Bankföreningens rekommendation om amortering.

Därmed avstyrks motionerna.

Sparbuffert

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om en sparbuffert. Utskottet avstyrker motionen med motiveringen att regeringens ekonomiska politik har underlättat för den enskilde att bygga upp en sparbuffert genom arbete. Sänkta skatter på arbete och företagande samt förändringarna i fastighetsbeskattningen och förmögenhetsskattens avskaffande har underlättat privat kapitalbildning.

¹⁴ Finansinspektionens bolåneundersökning: Den svenska bolånemarknaden 2013.

Motionen

I motion 2012/13:Fi269 av Gunnar Andrén (FP) föreslår motionären att regeringen på ett övergripande sätt uppmärksammar förutsättningarna för att värdera nyttan med sparande och behovet av att skapa förutsättningar för att fler ska kunna skaffa sig en sparbuffert att ha vid oförutsedda utgiftstillfällen.

Tidigare behandling

Utskottet avstyrkte en liknande motion i betänkande 2010/11:FiU31. Motionären föreslog att en utredning skulle tillsättas för att se över möjligheterna för fler att bygga upp en ekonomisk buffert. Utskottet vidhöll då sin tidigare ståndpunkt att regeringens ekonomiska politik i flera avseenden förbättrar möjligheterna att bygga ett eget kapital genom arbete. Privat kapitalbildning underlättas också av sänkta skatter på arbete och företagande i kombination med lägre beskattning av enskilt ägande, t.ex. genom förändringarna i fastighetsbeskattningen och den avskaffade förmögenhetsskatten. Med anledning av dessa förbättringar avstyrkte utskottet motionen.

Utskottets ställningstagande

Frågan har tidigare behandlats av utskottet i betänkande 2010/11:FiU31. Liksom vid tidigare behandlingar anser utskottet att regeringens ekonomiska politik underlättar för den enskilde medborgaren att bygga upp en sparbuffert genom arbete. Sänkta skatter på arbete och företagande samt förändringarna i fastighetsbeskattningen och förmögenhetsskattens avskaffande har också underlättat privat kapitalbildning.

Därmed avstyrks motionen.

Flytträtt av pensionssparande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om fri flytträtt av pensionssparande. Utskottet avstyrker motionen med hänvisning till att frågan behandlas i Regeringskansliet.

Motionen

I motion 2012/13:Fi305 av Anders Sellström och Otto von Arnold (båda KD) yrkandena 1 och 2 föreslår motionärerna att det införs fri flytträtt på pensionssparande och ett tak på flyttavgifterna för pensionssparande. Skälen är att ett pensionssparande, oavsett om det är genom kollektivavtal eller privat, inte är annat än uppskjuten lön. Därmed bör den enskilde ha möjlighet att välja hur pengarna ska placeras inför pensionsåldern. En flyt-

trätt kan dock sättas ur spel genom skyhöga avgifter och administrativt krångel. Exempel visar att sparare som vill flytta en större försäkring och som närmar sig pensionsåldern i många fall kan räkna med en avgift på tiotusentals kronor för flytten. Orsaken till de höga avgifterna är att den nuvarande lagstiftningen ger utrymme för bolag att kräva tillbaka anskaffningskostnaderna för pensionssparandet. Sådana kostnader kan omfatta löner och bonus till egna säljare, provisioner till förmedlare och merparten av all marknadsföring som pensionsbolagen har använt sig av i samband med försäljningen.

Gällande rätt

Sedan den 1 januari 2000 är det möjligt att utan skattekonsekvenser flytta värdet av en pensionsförsäkring till en annan försäkring meddelad av samma eller någon annan försäkringsgivare. Denna rätt är dock frivillig i det avseendet att den förutsätter att parterna har avtalat om en sådan möjlighet. Den förutsätter även att den nya försäkringen uppfyller den skattepliktiga definitionen av pensionsförsäkring.

Den 1 januari 2006 infördes en civilrättslig reglering genom försäkringsavtalslagen (2005:104) som ger försäkringstagaren en ovillkorlig rätt att återköpa en individuell livförsäkring, om inte annat följer av försäkringens art eller av skattelagstiftningen. Hänvisningen till art innebär att regeln är tillämplig på försäkringar med sparande i traditionell livförsäkring och fondförsäkring där det är säkert att försäkringsfall förr eller senare kommer att inträffa. Hänvisningen till skattelagstiftningen medför att bara en mycket begränsad del av pensionsförsäkringarna kan återköpas. I princip är det fråga om försäkringar med små återköpsvärden. Denna obligatoriska rätt till återköp av en individuell livförsäkring omfattar försäkringar tecknade den 1 januari 2006 och därefter. För att öka möjligheterna att flytta en försäkring och för att säkerställa god konkurrens på försäkringsmarknaden genomfördes ytterligare lagändringar 2007. Genom dessa utvidgades rätten till återköp till att även omfatta en rätt till överföring av hela försäkringens värde till en annan försäkring, förutsatt att en sådan rätt inte saknas i inkomstskattelagen (1999:1229). Dessa ändringar gäller endast försäkringar tecknade den 1 juli 2007 och därefter. Regeringen konstaterade i samband med förslaget till de senare ändringarna att effekten av den föreslagna regleringen skulle bli mer begränsad när tillämpligheten inskränktes till avtal som tecknats efter det att lagstiftningen trätt i kraft (prop. 2006/07: 26 s. 46 f.). Regeringen gjorde dock den sammantagna bedömningen att en retroaktiv tillämpning av de föreslagna reglerna inte var lämplig. Regeringen avslutade med att anföra att frågan är av den arten att den kunde behöva analyseras ytterligare innan slutlig ställning tas.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade senast i betänkande 2011/12:FiU22 liknande motionsyrkanden. Utskottet konstaterade då att den utredning som hade fått i uppdrag att bl.a. se över reglerna om flytträtt av försäkringssparande skulle lämna sitt betänkande i september 2012. Utskottet förklarade att det inte hade för avsikt att ta något initiativ som föregrep detta arbete och avstyrkte därför motionerna.

Kompletterande upplysningar

Den av regeringen tillsatta Livförsäkringsutredningen (Fi 2010:03) lämnade sitt betänkande i september 2012¹⁵. Utredningen föreslår att flytträtt i huvudsak ska gälla för premiebestämda tjänstepensionsförsäkringar och för privata pensioner. Reglerna ska gälla retroaktivt vid flytt av privata pensioner och premiebestämda tjänstepensionsförsäkringar som ligger i s.k. fri-brev eller där försäkringstagaren har upphört att existera eller har avlidit. Försäkringstagare ska även i ett sammanhang kunna flytta hela värdet av två eller flera olika pensionsförsäkringar till en nytecknad mottagande pensionsförsäkring. Vid överföring av kapital från en tjänstepensionsförsäkring ska det överförda kapitalet placeras i en ny sådan försäkring. Utredningen föreslår också regler om flyttvärde och flyttavgifter och effektiva informationsregler. Förslaget är nu på remiss och remisstiden går ut den 28 februari 2013.

Utskottets ställningstagande

Utskottet behandlade liknande motionsyrkanden senast i betänkande 2011/12:FiU22. Utskottet avstyrkte motionerna med motiveringen att utskottet inte ville föregripa den utredning som hade tillsatts för att bl.a. se över reglerna kring flytträtt av försäkringssparande.

Utskottet noterar att förslaget nu behandlas i Regeringskansliet efter att remisstiden löpt ut den 28 februari 2013. Därmed avstyrker utskottet motionen.

Finansiell rådgivning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om finansiell rådgivning. Utskottet avstyrker motionen med motiveringen att utskottet avvaktar resultatet av den utredning som ser över frågan.

¹⁵ SOU 2012:64 Förstärkt försäkringstagandeskydd.

Motionen

I motion 2012/13:Fi232 av Staffan Danielsson och Anders Åkesson (båda C) föreslår motionärerna en översyn av lagen (2003:862) om finansiell rådgivning. Lagen har varit i kraft i åtta år och infördes som en reaktion på att många konsumenter råkade illa ut i mötet med professionella finansiella rådgivare. Innebörden av lagen är att näringsidkare som är vårdslösa i sin finansiella rådgivning gentemot konsumenter är skadeståndsskyldiga. Lagstiftningen har enligt motionärerna inte lett till avsedda resultat. Av de som vänder sig till Allmänna reklamationsnämnden har bara en liten del fått rätt gentemot banken. I domstol har bara 20 procent av målen dömts till konsumenternas fördel. Motionärerna hänvisar till en rapport från Timbro från 2010 för att förklara vad detta kan bero på. I rapporten anges att konsumentsituationen försämras av att man i lagtexten inte har definierat viktiga begrepp som ”god redovisningssed” och ”tillräcklig dokumentation” och inte skiljer på rådgivning och försäljning. Som förslag på vad som kan göras för att förbättra lagen nämner motionärerna att man bör införa krav på ljudupptagning av alla rådgivningssamtal samt att finansiella rådgivare ska vara certifierade och stå under Finansinspektionens tillsyn. Dessutom kan det enligt motionärerna ifrågasättas om dessa tjänster bör säljas på provisionsbasis.

Kompletterande upplysningar

Under 2012 tillsatte regeringen den s.k. Rådgivningsutredningen.¹⁶ Utredningen ska bl.a. se över lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter. En särskild utredare ska föreslå åtgärder för att förbättra konsumenternas ställning vid finansiell rådgivning. I uppdraget ingår att analysera regelverket, undersöka hur tillsynen fungerar och utreda om konsumenternas möjlighet till tvistlösning bör förbättras. Resultatet ska redovisas senast den 30 november 2013. Regler om finansiell rådgivning infördes i Sverige 2004 genom lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter. Regler som rör finansiell rådgivning finns därutöver framför allt i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och lagen (2005:405) om försäkringsförmedling. Det finns således ingen samlad lagstiftning om finansiell rådgivning.

Frågor om provision och provisionsförbud förhandlas genom Finansdepartementet i två EU-rättsakter, dels i översynen av värdepappersmarknaden (MiFID2), dels i översynen av försäkringsförmedling (IMD2). Förhandlingarna i MiFID är inne i ett slutskede (triloggen), medan förhandlingarna i IMD precis har kommit igång i rådsarbetsgruppen.

¹⁶ Dir. 2012:98 Konsumentskydd vid finansiell rådgivning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen nyligen har tillsatt en utredning om konsumentskydd vid finansiell rådgivning, den s.k. Rådgivningsutredningen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2013. Utskottet välkomnar regeringens initiativ och ser med intresse fram emot de förslag på området som utredningen kommer att presentera i sitt betänkande. Därmed avstyrks motionen.

Inkassoföretags faktureringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om inkassoföretags faktureringar. Utskottet avstyrker motionen med motiveringen att den som driver inkassoverksamhet är tillståndspliktig och har att följa god inkassosed. Utskottet konstaterar att inkassobranchen i allt väsentligt följer god inkassosed.

Jämför reservation 7 (SD).

Motionen

I motion 2012/13:Fi257 av Johnny Skalin (SD) föreslår motionären att skälig tidsfrist för betalning av inkassokrav bör förlängas till 30 dagar. Detta borde dessutom, anser motionären, kombineras med att inkassokravet måste vara konsumenten tillhanda senast två dagar efter utställd faktura och att bevisbördan för detta läggs på indrivaren.

Gällande rätt

Enligt 5 § inkassolagen (1974:182) ska ett inkassoföretag med ett krav på betalning ange viss skälig tid inom vilken gäldenären har att betala frivilligt eller anmäla om han eller hon har någon invändning mot kravet. I förarbetena till lagen (prop. 1974:42) uttalades att vad som var skälig tid skulle utvecklas genom praxis och även genom Datainspektionens möjlighet att utfärda föreskrifter. Datainspektionen har utfärdat allmänna råd om tillämpningen av inkassolagen, av vilka det framgår att den tidsfrist som anges i inkassokravet inte bör vara kortare än åtta dagar räknat från den dag som kravet skickas, och fristen bör förlängas om annan postbefordran än normalbrev (A-post) används. Betalningsfristen bör också förlängas om postbefordran kan tänkas bli fördröjd på grund av att kravet har skickats i anslutning till en sammanhängande helgperiod. Vidare bör gäldenären ha minst fyra bankdagars frist att betala eller invända från det att denne kan antas ha tagit emot kravet. Ansökan till Kronofogdemyndigheten eller domstol eller annan åtgärd bör inte göras tidigare än fyra dagar efter det att den tidsfrist som anges i inkassokravet har löpt ut.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2011/12:FiU22. Utskottet avstyrkte då motionsyrkandet med hänvisning till att inkassoverksamhet är tillståndspliktig och att den som driver sådan verksamhet är skyldig att följa god inkassoverksamhet. Utskottet konstaterade också att inkassobranchen i allt väsentligt följer god inkassosed.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterade i samband med att ett motsvarande motionsyrkande behandlades i betänkande 2011/12:FiU22 att inkassoverksamhet är tillståndspliktig och att den som driver sådan verksamhet är skyldig att följa god inkassoverksamhet. Vidare konstaterade utskottet att inkassobranchen i allt väsentligt följer god inkassosed, vilket framgår av Datainspektionens årsredovisning för 2011.¹⁷ Utskottet vidhåller sin uppfattning och avstyrker därmed motionen.

Försäkringspremier och betalningsanmärkningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om försäkringspremier och betalningsanmärkningar. Utskottet avstyrker motionen med motiveringen att frågan i första hand är en angelägenhet för de aktuella tillsynsmyndigheterna.

Jämför reservation 8 (S, V).

Motionen

I motion 2012/13:C210 av Hans Hoff (S) föreslår motionären att regeringen tillsätter en utredning för att se över hur försäkringsbolagen beräknar sina premier och hur bruket att höja premier på grund av betalningsanmärkningar förhåller sig till konsumentskyddslagstiftningen. Enligt motionären har flera försäkringsbolag höjt premierna för kunder med betalningsanmärkningar, med hänvisning till den högre skaderisken för dessa kunder. Detta förfarande är enligt motionären inte rimligt. Risken för att det uppstår skador som ska åtgärdas genom en försäkring ökar givetvis inte bara för att man har kommit efter med räkningar som rör något helt annat, t.ex. hemtjänst. Eftersom de beräkningstekniska underlag som bolagen använder inte är offentligt tillgängliga för konsumenterna är det svårt att veta hur ett visst bolag sätter sina premier. Extra höga premier för kunder med betalningsanmärkningar kan få till följd att man som privatperson i detta läge kanske avstår från att teckna försäkring.

¹⁷ Datainspektionens årsredovisning 2011, s. 30.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat ett likalydande motionsyrkande, senast i betänkande 2011/12:FiU22. Utskottet hänvisade då till sitt tidigare ställningstagande om vikten av att försäkringsbolagen tillhandahåller tydlig information om sina premier och hur dessa fastställs, för att ge försäkringstagarna möjlighet att välja den försäkring som passar dem bäst. Utskottet avstyrkte motionen med motiveringen att frågan huruvida ytterligare åtgärder bör vidtas på detta område i första hand är en angelägenhet för de aktuella tillsynsmyndigheterna.

Kompletterande uppgifter

Enligt uppgifter från Finansdepartementet pågår inget arbete inom Regeringskansliet som berör den fråga som anges i motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet behandlade en likalydande motion senast i betänkande 2011/12:FiU22 och avstyrkte då motionen med motiveringen att frågan om ytterligare åtgärder bör vidtas på detta område i första hand är en angelägenhet för de aktuella tillsynsmyndigheterna. Utskottet vidhåller sin ståndpunkt och avstyrker därmed motionen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Kreditupplysningar och bluffakturor, punkt 1 (SD) av Sven-Olof Sällström (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion
2012/13:C244 av Kent Ekeröth (SD) yrkandena 2, 4 och 5 samt
avslår motionerna
2012/13:Fi213 av Jan Ertsborn (FP),
2012/13:Fi214 av Jan Ertsborn m.fl. (FP),
2012/13:Fi221 av Lena Asplund (M),
2012/13:C203 av Lars-Axel Nordell och Roland Utbult (båda KD) yrkande
1 och
2012/13:C423 av Saila Quicklund och Eva Lohman (båda M).

Ställningstagande

I kampen mot bluffakturor anser jag att regeringen bör återkomma med ett förslag som definierar vad som ska anses som skälig tidsfrist och att den frist på åtta dagar som nu utgör praxis ska förlängas. Enligt min mening bör regeringen också komma med ett förslag på hur inkassobolag ska bli skyldiga att inte driva in fordringar från företag som skickar ut bluffakturor eller bedriver liknande verksamhet. Slutligen bör regeringen även återkomma med ett förslag om att banker ska vara skyldiga att snabbt stänga bankkonton och banktjänster som används av sådana företag.

2. Uppdelning av banker, stabilitetsfonden m.m., punkt 2 (MP) av Per Bolund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Fi298 av Annika Lillemets m.fl. (MP) yrkande 1 och avslår motion

2012/13:Fi201 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–5 och 7.

Ställningstagande

Bankers ursprungliga affärsidé är in- och utlåning, något som ger trygghet åt sparare och kapital till investerare. Vid sidan av traditionella affärsbanker har investmentbanker kommit att spela en allt större roll. Jag anser att det är angeläget att det upprättas en tydlig gräns mellan traditionella affärsbanker och investmentbanker, mellan å ena sidan den reala ekonomins produktion av varor och tjänster och å andra sidan extremt hög risktagning och virtuella värden. Regeringen bör tillsätta en utredning med uppdraget att föreslå en ny lagstiftning för den svenska banksektorn, med syftet att juridiskt tydligt separera affärsbanker från investmentbanker samt begränsa den statliga bankgarantin till de förra.

3. Uppdelning av banker, stabilitetsfonden m.m., punkt 2 (V)

av Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Fi201 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–5 och 7 samt avslår motion

2012/13:Fi298 av Annika Lillemets m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringen bör tillsätta en parlamentarisk utredning som utarbetar ett lagförslag som separerar traditionell bankverksamhet från s.k. investmentverksamhet. Skälen för förslaget är följande. År 2011 presenterade en brittisk bankutredning sin slutrapport.¹ Utredningen tillsattes mot bakgrund av finanskrisens effekter på det brittiska banksystemet. När den brittiska staten gav olika former av stöd till bankerna under finanskrisen visade det sig att det var mycket svårt att separera traditionell samhällsviktig verksamhet från investmentverksamhet. Hela banker fick räddas, även de delar som inte ansågs samhällsviktiga, vilket blev mycket kostsamt. Med tanke på hur stor den svenska banksektorn är i förhållande till BNP är det troligt att även de svenska bankernas investmentverksamhet är betydande. Ett

¹ Independent Commission on Banking (2011). "Final Report Recommendations".

annat skäl till en bankdelningslag är den implicita garantin från staten som innebär att staten räddar företagen om de riskerar att gå i konkurs. Ytterligare ett skäl för förslaget är att minska risken för intressekonflikter.

Vänsterpartiet menar att kapitaltäckningskraven för de svenska systemviktiga bankerna bör uppgå till ca 20 procent av de riskvägda tillgångarna. Dessutom bör kapitaltäckningskraven göras progressiva i intervallet 18–22 procent av de riskvägda tillgångarna. Då skulle bankerna ges ekonomiska incitament att inte bli ”too big to fail”.

Stabilitetsfonden är enligt min mening både för liten och utformad på ett felaktigt sätt. Målnivån för fonden bör relatera till bankernas tillgångar. När det gäller utformningen bör stabilitetsavgiften differentieras utifrån institutens systemhotande egenskaper, detta på grund av att medel ur Stabilitetsfonden endast får användas för systemhotande risker.

Jag anser att staten bör öka sitt ägande i Nordea och att SBAB bör få ett särskilt uppdrag att tillgodose sociala företags behov. SBAB bör också ges möjlighet att öppna lokala bankkontor. Dessutom bör förutsättningarna för att inrätta en ny statlig investeringsbank undersökas.

Jag anser också att all handel med olika derivatinstrument bör ske på reglerade handelsplatser.

4. Sparbanker, punkt 3 (MP)

av Per Bolund (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Fi248 av Annika Lillemets m.fl. (MP) yrkandena 1–5 och avslår motionerna

2012/13:Fi203 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkandena 1–3,

2012/13:Fi220 av Annika Qarlsson (C),

2012/13:Fi268 av Ann-Kristine Johansson och Carina Adolfsson Elgestam (båda S) och

2012/13:Fi280 av Peter Jeppsson m.fl. (S).

Ställningstagande

Den svenska sparbanksrörelsen har funnits sedan 1820. År 1828 fanns det 498 lokala sparbanker. I dag finns det ca 60 lokala sparbanker kvar. Sparbankerna sköts väl, har en större soliditet än de stora affärsbankerna och tar till skillnad från andra banker små risker i sin kreditgivning samtidigt som de fungerar lika bra i lågkonjunkturer som i högkonjunkturer. De tar ett stort ansvar för småföretagarens utveckling och kreditbehov där de finns och följer upp företagets utveckling under längre perioder. De stöder

en rad olika samhällsnyttiga verksamheter i sina affärsområden, som kultur, näringslivsutveckling och forskning och utveckling i högskolor och mindre företag. Det finns flera olika sätt att stödja en positiv utveckling av sparbanksrörelsen. Jag föreslår att regeringen låter utreda möjligheten att ge etableringslån till nyetablerade sparbanker, att den inför egenkapitalbevis, ger stöd till en etablering en ny Sparbankernas bank, tar initiativ till ett starkare samarbete mellan lokala sparbanker och andra lokala banker i Norden, inför statlig stimulans till ett ökat lokalt sparande samt anpassar Basel III-reglerna till den lokala sparbanksrörelsen.

5. Hushållens skuldsättning, ökad makt för bolånekunderna och begränsning av riskfylld kreditgivning, punkt 6 (V)

av Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2012/13:Fi201 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 6 och

2012/13:Fi250 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 8 och

avslår motionerna

2012/13:Fi238 av Elisabeth Svantesson (M),

2012/13:Fi255 av Johnny Skalin (SD) och

2012/13:Fi266 av Abdirizak Waberi (M).

Ställningstagande

År 2011 gjorde de fyra storbankerna en vinst på 79 miljarder kronor, vilket var en ökning med ca 15 procent jämfört med 2010. En stor del av vinstuppgången har sin grund i bankernas ökade marginaler på bolånen. För de svenska hushållen är de dyra bolånen mycket kännbara. I dag är bolånekunderna helt utlämnade till den godtyckligt satta räntenivå som bankerna vill ha för att upprätthålla sina höga vinster. Vänsterpartiet menar att kunderna måste få större makt över sina boräntor. Jag föreslår därför följande åtgärder.

- Banken ska åläggas att erbjuda kunderna bolåneavtal som utgår från reporäntan. Reporäntan ska utgöra ett golv för bankens och kundens förhandling. Därefter ska eventuella påslag redovisas var för sig. I avtalet ska kunden se bankens upplåningskostnad och det påslag som motsvarar vinsten. Kunden kan då se vad lånet kommer att kosta och varför, och kan lättare ifrågasätta bankernas påslag och därmed pressa ned sina bolånekostnader.

- Om kunden begär det ska banken redovisa vilka avtal banken har ingått den senaste månaden avseende den rörliga tremånadersräntan.
- Bankerna ska tydligt redovisa sina finansieringskostnader och kvartalsvis redovisa sina bolånemarginaler för Finansinspektionen.
- Finansinspektionen bör få i uppdrag att se över hur kostnaderna för förtidsinlösen kan minskas.
- Rabatter på bolån ska inte få tas bort utan att kunden meddelas i god tid.

6. Hushållens skuldsättning, ökad makt för bolånekunderna och begränsning av riskfylld kreditgivning, punkt 6 (SD)
av Sven-Olof Sällström (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Fi255 av Johnny Skalin (SD) och

avslår motionerna

2012/13:Fi201 av Ulla Andersson m.fl. (V) yrkande 6,

2012/13:Fi238 av Elisabeth Svantesson (M),

2012/13:Fi250 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 8 och

2012/13:Fi266 av Abdirizak Waberi (M).

Ställningstagande

Jag anser att det bör bli möjligt även för konsumenter att, om ränteläget är sådant, begära kompensation från banken vid förtida återbetalning av lån. Konsumenter som i förtid väljer att återbetala sina lån får ofta betala en s.k. ränteskillnadsersättning för att kompensera banken för dess extra omkostnader. Någon rätt för konsumenten att få motsvarande ersättning från banken om återbetalningen sker vid ett ränteläge där bankens intäkter ökar, finns inte.

7. Inkassoföretags faktureringar, punkt 10 (SD)
av Sven-Olof Sällström (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Fi257 av Johnny Skalin (SD).

Ställningstagande

Konsumenter har som regel en nackdel gentemot inkassoföretag i och med den rätt inkassoföretagen har att driva in förfallna fakturor. Systemet skulle kunna göras mer överskådligt och ge konsumenterna ökade möjligheter att betala i tid. Jag anser att det bör införas ett krav på att inkassoföretagen alltid ska ange 30 dagars betalningsfrist på sina krav och att det bör kombineras med ett krav på att fakturan ska vara konsumenten till handa senast två dagar efter det att fakturan ställts ut. Bevisbördan för detta bör ligga på inkassoföretaget.

8. Försäkringspremier och betalningsanmärkningar, punkt 11 (S, V)

av Fredrik Olovsson (S), Pia Nilsson (S), Jörgen Hellman (S), Maryam Yazdanfar (S), Bo Bernhardsson (S), Marie Nordén (S) och Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:C210 av Hans Hoff (S).

Ställningstagande

Flera försäkringsbolag har höjt premierna för kunder med betalningsanmärkningar med hänvisning till att skaderisken har ökat när det gäller dessa kunder. Detta är enligt vår mening inte rimligt. Generellt sett finns det inte något sådant samband. Det finns fall där den drabbade kanske inte ens själv kan lastas för den uppkomna betalningsanmärkningen, t.ex. om han eller hon har fått en god man förordnad och betalningsanmärkningen har uppkommit på grund av ett förbiseende av den gode mannen. Det är svårt att veta hur ett försäkringsbolag sätter sina premier eftersom de beräknings tekniska underlagen som bolagen använder inte är offentligt tillgängliga för konsumenterna. Försäkringsbolagens agerande drabbar enskilda och kan få till följd att personerna avstår från att teckna försäkring. Riksdagen har hittills sagt nej till ett förbud mot att låta betalningsanmärkningar påverka försäkringspremier och i stället överlämnat till Finansinspektionen att avgöra om frågan ska utredas. Det behövs en översyn av hur försäkringsbolagen beräknar sina premier och hur bruket att höja premier på grund av betalningsanmärkningar förhåller sig till konsumentskyddslagstiftningen. Regeringen bör mot denna bakgrund tillsätta en utredning som ser över dessa frågor.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motion från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:Fi230 av Göran Montan (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheterna att se över högfrekvenshandelns effekter.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:Fi201 av Ulla Andersson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyndsamt tillsätta en parlamentarisk utredning i syfte att utarbeta ett lagförslag som separerar traditionell bankverksamhet från s.k. investmentverksamhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på progressiva kapitaltäckningskrav i intervallet 18–22 procent av de riskvägda tillgångarna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att all handel med olika derivatinstrument ska ske på reglerade handelsplatser.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur Stabilitetsfondens målnivå kan formuleras i relation till bankernas tillgångar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag till en riskdifferentierad stabilitetsavgift som reflekterar institutens systemhotande egenskaper.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra de förslag som presenteras i avsnitt 8 vad gäller bolånekundernas makt avseende bolånen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka statens ägande i Nordea, låta SBAB utvidga sin verksamhet genom att öppna lokala bankkontor samt undersöka förutsättningarna för en ny statlig investeringsbank.

2012/13:Fi203 av Ulla Andersson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa egenkapitalbevis i den svenska sparbankslagen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag till finansiering av startkapital för bildande av nya sparbanker.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast ska göra en översyn av banklagstiftningen.

2012/13:Fi213 av Jan Ertsborn (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändring av reglerna för kreditupplysning.

2012/13:Fi214 av Jan Ertsborn m.fl. (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändring av reglerna i kreditupplysningslagen om näringsidkare.

2012/13:Fi220 av Annika Qarlsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en möjlighet för de svenska sparbankerna att ta in externt kapital genom s.k. sparbanksbevis.

2012/13:Fi221 av Lena Asplund (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändringar i kreditupplysningslagen.

2012/13:Fi232 av Staffan Danielsson och Anders Åkesson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av lagen om finansiell rådgivning.

2012/13:Fi238 av Elisabeth Svantesson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör överväga ytterligare åtgärder för att minska hushållens skuldsättning.

2012/13:Fi248 av Annika Lillemets m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att omgående låta utreda en anpassning av Basel III till sparbankernas speciella förhållanden.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda om sparbanker ska kunna få statliga etableringslån med marknadsmässig ränta.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda ett system med egenkapitalbevis.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda hur sparbankerna ges tillgång till en centralbank som svarar mot deras behov.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett ökat samarbete mellan de nordiska sparbankerna bör underlättas.

2012/13:Fi250 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör införas ett amorteringskrav på alla nya bostadslån med en belåningsgrad som överstiger 75 procent.

2012/13:Fi255 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkra en rättvis ränteskillnadsersättning.

2012/13:Fi257 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förfallna fakturor.

2012/13:Fi266 av Abdirizak Waberi (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regler för finansmarknaden.

2012/13:Fi268 av Ann-Kristine Johansson och Carina Adolfsson Elgestam (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sparbanksrörelsen.

2012/13:Fi269 av Gunnar Andrén (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sparandets nytta och behovet av att skapa förutsättningar för att fler ska kunna skaffa sig en sparbuffert att ha vid oförutsedda utgiftstillfällen.

2012/13:Fi280 av Peter Jeppsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sparbankernas möjligheter att konkurrera på samma villkor som andra banker.

2012/13:Fi281 av Peter Persson och Anders Karlsson (båda S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att åtgärder vidtas så att Finansinspektionens kontroll av banker och kreditföretag skärps genom att den också omfattar kopplingar till företag i vilka kreditinstituten har väsentliga intressen.

2012/13:Fi298 av Annika Lillemets m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda en ny lagstiftning för den svenska banksektorn i syfte att separera affärsbanker från investmentbanker samt begränsa den statliga bankgarantin till de förra.

2012/13:Fi305 av Anders Sellström och Otto von Arnold (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa fri flytträtt på pensionssparande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett tak på flyttavgifterna för pensionssparande.

2012/13:C203 av Lars-Axel Nordell och Roland Utbult (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändringar i kreditupplysningslagen för att undvika att företag drabbas av bluffakturor.

2012/13:C210 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om högre försäkringspremier för den som har betalningsanmärkningar.

2012/13:C244 av Kent Ekeröth (SD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett förslag som gör gällande att den kortaste tidsfrist som anses skälig för betalning av inkassokrav ska förlängas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om hur inkassobolag ska göras skyldiga att inte behandla ärenden från företag som skickar ut bluffakturor eller bedriver dylika bedrägliga verksamheter.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om hur banker ska göras skyldiga att stänga ned bankkonton som förfogas över av företag som skickar ut bluffakturor eller bedriver dylika bedrägliga verksamheter.

2012/13:C423 av Saila Quicklund och Eva Lohman (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kronofogdens handläggning av företagsärenden.